

*Мельник Владислав Ігорович,
аспірант Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Боротьба зі злочинністю є одним із пріоритетних завдань нашої держави. Сьогодні особливого значення набуває проблема протидії злочинності в сільській місцевості. Стрімке зубожіння сільського населення, безробіття, алкоголізація сільських злочинних елементів є одними з основних факторів, що завдають суттєвого впливу на загальний стан криміногенної ситуації в Україні. Аналіз злочинності в сільській місцевості має важливе теоретичне і практичне значення. На нашу думку, головним напрямом боротьби зі злочинністю в сільській місцевості є комплексний підхід, адекватний новим соціально-економічним і політичним умовам. На жаль, дані офіційної статистики не повною мірою відображають об'єктивний стан злочинів у сільській місцевості. Очевидно, що характер і рівень соціального, економічного, демографічного й культурного розвитку окремих сільських територій впливає на стан, структуру, динаміку сільської злочинності, характерною особливістю якої є висока латентність.

Сільській злочинності притаманний яскраво виражений маргінальний характер, що виявляється в низькому освітньому рівні злочинців, високому ступені алкоголізації, низькому ціновому порозі крадіжок, паразитичному способі життя, відсутності будь-якої професії, постійного місця роботи.

Найчастіше у сільській місцевості вчиняються крадіжки, незаконний обіг наркотиків, незаконний обіг зброї, хуліганство, порушення правил дорожнього руху та експлуатації транспортних засобів, неправомірне заволодіння автомобілем або іншим транспортним засобом без мети викрадення, побої, заподіяння шкоди здоров'ю, образа, вимагання, розбої, шахрайство, дії сексуального характеру, нанесення майнових збитків шляхом обману чи зловживання довірою.

З огляду на те, що в сільській місцевості переважають крадіжки у місцях проживання або прилеглих територіях на об'єктах підприємств агропромислового комплексу: склади ферми, гаражі та інші місця зберігання, а також літні вигули для великої рогатої худоби, пасовища, фермерські та присадибні ділянки громадян, можна стверджувати, що сільській злочинності характерна загальна корислива спрямованість. Предметами крадіжок в основному є сільськогосподарська продукція, малоцінні речі, предмети, інструменти. Викрадені речі здебільшого використовуються для власних потреб. Крадіжки в сільській місцевості у більшості випадків вчиняються у вечірній або нічний час.

Зауважимо, що більшість злочинів, що вчиняються в сільській місцевості, залишаються прихованими, як, наприклад, побої (ст. 126 КК України), жертвами яких часто є жінки або діти, а деякі діяння: хуліганство (ст. 296 КК України); тілесні пошкодження (ст.ст. 121-125 КК України); зґвалтування (ст. 152 КК України), - часто не реєструються в якості злочинів.

Більшість убивств, учинених у сільській місцевості, є не навмисними, а ситуативними. Найбільш розповсюджені мотиви вбивства - побутові та хуліганські, вчиняються переважно із застосуванням побутових предметів: кухонні ножі, сокири, молотки, викрутки і т. ін., інколи зброя, яка перебуває у фактичному володінні винуватого, найчастіше це мисливські рушниці.

Особливе занепокоєння викликає той факт, що об'єктом злочинних посягань часто є пенсіонери, які не в змозі фізично захистити себе. Саме проблема захисту цієї категорії населення від злочинних посягань є сьогодні досить актуальною і потребує чимало зусиль у її вирішенні [1].

Факторами, які ускладнюють розслідування злочинів у сільській місцевості, є велика територія обслуговування, погані дорожні умови і відсутність належних транспортних зв'язків між населеними пунктами, віддаленість сільських поселень від районних центрів, місць дислокації основних сил і засобів правоохоронних органів.

Необхідно звернути увагу і на той факт, що розповсюдженням є безвідповідальне, байдуже ставлення до результативного розслідування злочинів з боку представників адміністрації сільськогосподарських підприємств.

На наше переконання, ефективна взаємодія суб'єктів запобігання злочинності в сільській місцевості є запорукою результативної боротьби з цим негативним явищем.

Доцільною вбачається співпраця підрозділів органів внутрішніх справ з іншими органами та установами (недержавними організаціями правового спрямування, засобами масової інформації, освітніми установами, службами у справах дітей, релігійними організаціями тощо). В процесі нейтралізації злочинності варто залучати до роботи усіх, хто може надати необхідну допомогу [2].

Розслідування злочинів, учинених у сільській місцевості, має свої особливості в частині тактики проведення слідчих дій, характер якої обумовлений відсутністю урбанізації на певних територіях. Визначені в Кримінальному процесуальному кодексі України слідчі дії мають провадитись з урахуванням такої специфіки. Слідчі та працівники оперативних підрозділів, які беруть участь у досудовому розслідуванні, повинні мати відповідну підготовку, яка дозволить їм діяти певною мірою автономно, що передбачає наявність у особи навичок криміналістики, оперативно-розшукової діяльності, кримінального процесу, насамперед, фіксації та процесуального оформлення доказів. Зазначені дії мають забезпечуватися заходами щодо охорони громадського порядку на певній території. Складність у реалізації завдань провадження кримінально- процесуальних дій та забезпечення громадського порядку полягає у недостатніх оперативних резервах та інформаційно-комунікаційних ресурсах.

Таким чином, максимальна універсальність у застосуванні правоохоронних засобів співробітниками органів внутрішніх справ є необхідною умовою розслідування злочинів, учинених у сільській місцевості.

Список використаних джерел:

1. Вирішення проблеми беззахисності самотніх пенсіонерів на селі можливе завдяки об'єднанню зусиль міліції та громадськості [Електронний ресурс] - Режим доступу :

http://www.mvs.gov.ua/mvs/control/chc/en/publish/printable_article/

2. Шевчук Т. І. Напрямки координації превентивної діяльності ОВС у сільській місцевості / Т. І. Шевчук // Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 30-31 берез. 2013 р.). - Ужгород, 2013. - С. 84102.